

वीरिर्गर्भरसा निविद्धा Rv. 1. 164. 8. -रसुः an epithet of Arjuna; (Mb. thus explains the word:— न कुर्यां कर्म बीभ्रसं युध्यमानः कथंचन । तेन देवमनुष्येषु बीभ्रसुरिति विश्रुतः ॥); वृत्परितः परिशान्तो बीभ्रसुर्यमुनामगात् Bhāg. 10. 58. 16.

वीरिटः Ved. 1 The air; Nir. 5. 27. -2 A crowd, multitude; विरपतीव वीरिट इयाते Rv. 7. 39. 2.

बुक् ind. An imitative word. -Comp. -कारः 1 the roaring of a lion. -2 the cry of an animal.

बुकः 1 Laughter (हास्य). -2 Agati Grandiflora (Mar. हदगा).

बुक्क 1 P., 10 U. (बुक्कति, बुक्कयति-ते) 1 To bark; H. 3. 52. -2 To speak, talk. -3 To sound in general.

बुकः, -कम् 1 The heart. -2 The bosom, chest; बुकाघातैर्युवतिनिकटे प्रौढवाक्येन राधा Udb. -3 Blood. -कः 1 A goat. -2 Time (समय). -कः Blood.

बुकन् m. The heart.

बुकनम् 1 Barking, yelping. -2 The noise made by animals in general.

बुकसः A chāṇḍāla.

बुकसी The Indigo plant.

बुका, -की The heart; Mv. 6. 33.

बुद् 1 P, 10 U. (बोटति, बोटयति-ते) To hurt, injure, kill.

बुद् 6 P. (बुजति) 1 To cover, hide, conceal. -2 To emit, discharge.

बुद् 1 U. (बोदति-ते) See बुन्द. 1 To perceive, see, apprehend, discern. -2 To understand, know.

बुद्बुद्: 1 A bubble; सततं जातविनष्टाः पयसामिव बुद्बुदाः पयसि Pt. 5. 7. -2 A type of anything very transitory. -3 Embryo five days old; कललं त्वेकरात्रेण पञ्चरात्रेण बुद्बुदम् Bhāg. 3. 31. 2.

बुध् 1 U., 4 Ā. (बोधति-ते, बुध्यते, बुद्ध) 1 To know, understand, comprehend; क्रमादसुं नारद इत्यबोधि सः Śi. 1. 3; 9. 24; नाबुद्ध कल्पद्रुमतां विहाय जातं तमात्मन्यसिपत्रश्रुत्वा R. 14. 48; यदि बुध्यते हरिशिशुः स्तनघयः Bv. 1. 53. -2 To perceive, notice, recognise, mark; हिरण्यं हंसमबोधि नैषधः N. 1. 117; अपि लब्धितमध्वानं बुबुधे न बुधोपमः R. 1. 47; 12. 39. -3 To deem, regard, consider, esteem &c. -4 To heed, attend to. -5 To think, reflect. -6 To wake up, awake, rise from sleep; दददपि गिरमन्तर्बुध्यते नो मनुष्यः Śi. 11. 4; ते च प्राप्नुवन्वन्तं बुबुधे चादिपूरुषः R. 10. 6. -7 To regain consciousness, to come to one's senses; शनैरबोधि सुधीवः सोऽलुञ्जीकर्णनासिकम् Bk. 15. 57. -8 To advise, admonish. -Caus. (बोधयति-ते) 1 To cause to know, make known, inform, acquaint with. -2 To teach, communicate, impart. -3 To advise, admonish; बोधयन्तं हिताहितम् Bk.

स. इ. को.... १४०

8. 82; मच्चित्ता मद्रतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् Bg. 10. 9. -4 To revive, restore to life, bring to senses or consciousness. -5 To remind, put in mind of; स्मरिष्यति त्वां न स बोधितोऽपि सन् Ś. 4. 1. -6 To wake up, rouse, excite (fig.); अकाले बोधितो भ्रात्रा R. 12. 81; 5. 75. -7 To revive the scent (of a perfume). -8 To cause to expand, open; मधुरया मधुबोधितमाघवी Śi. 6. 20; सविता बोधयति पक्कजान्येव Ś. 5. 28. -9 To signify, convey, indicate. -Desid. (बुबु-बो-धिषति-ते, बुभुत्सते) To wish to know &c.

बुद्ध p. p. [बुध्-क्त] 1 Known, understood, perceived. -2 Awakened, awake. -3 Observed. -4 Enlightened, wise; एवमेव मनुष्येन्द्र धर्मं त्यक्त्वात्पकं नरः । बृहन्तं धर्ममाप्नोति स बुद्ध इति निश्चितम् ॥ Mb. 3. 33. 67; (see बुध्). -5 Expanded (विकसित); सरःसु बुद्धाम्बुजभूषणेषु विक्षोभ्य विक्षोभ्य जलं पिबन्ति Rām. 4. 30. 41; 5. 14. 24. -द्धः 1 A wise or learned man, a sage. -2 (With Buddhists) A wise or enlightened person who, by perfect knowledge of the truth, is absolved from all existence, and who reveals to the world the method of obtaining the Nirvāṇa or final emancipation before obtaining it himself; -3 'The enlightened', N. of Śākyasimha, the celebrated founder of the Bauddha religion; (he is said to have been born at Kapilavastu and to have died in 543 B. C.; he is sometimes regarded as the ninth incarnation of Viṣṇu; thus Jayadeva says:— निन्दसि यज्ञविधेरहह श्रुतिजातं सदयहृदय दार्शितपशुघातं केशव धृतबुद्धशरीरं जय जगदीश हरे Git. 1); क्वचिद्बुद्धः कल्किर्विहरसि कुभारापहतये Viṣṇu-mahimna 4; ततः कलौ संप्रवृत्ते संमोहाय सुरद्विषाम् । बुद्धो नाम्राजनसुतः कीकटेषु भविष्यति Bhāg. -4 The Supreme Soul (परमात्मा); अथ बुद्धमथा-बुद्धमिमं गुणविधिं शृणु Mb. 12. 308. 1. -द्धम् Knowledge. -Comp. -अन्तः waking condition, the being awake; स वा एष एतास्मिन् बुद्धान्ते रत्ना Bri. Up. 4. 3. 17. -आगमः the doctrines and tenets of the Bauddha religion. -उपासकः a worshipper of Buddha. -गया N. of a sacred place of pilgrimage. -गुरुः a Buddhist spiritual teacher. -मार्गः the doctrines and tenets of Buddha, Buddhism.

बुद्धिः f. [बुध्-क्तिन्] 1 Perception, comprehension. -2 Intellect, understanding, intelligence, talent; तीक्ष्णा नास्तुदा बुद्धिः Śi. 2. 109; शास्त्रेष्वकुण्ठिता बुद्धिः R. 1. 19. -3 Information, knowledge; बुद्धिर्यस्य बलं तस्य H. 2. 122 'knowledge is power'; P. I. 4. 52. -4 Discrimination, judgment, discernment; विदेशेष्वपि विज्ञाताः सर्वतो बुद्धिनिश्चयाः Rām. 1. 7. 17. -5 Mind; मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिः M. 1. 2; so कृपण°, पाप° &c. -6 Presence of mind, readiness of wit. -7 An impression, opinion, belief, idea, feeling; दूरात्तमवलोक्य व्याघ्रबुद्धया पलायन्ते H. 3; अनया बुद्ध्या Mu. 1 'in this belief'; अनुक्रोशबुद्ध्या Me. 117. -8 Intention, purpose, design; मन्दीचकार मरणव्यवसायबुद्धिम् Ku. 4. 45. (बुद्ध्या 'intentionally', 'purposely', 'deliberately'). -9 Returning to consciousness, recovery from a swoon; Māl. 4. 10. -10 (In Sāñ. phil.) Intellect, the second of the 25 elements of the Sāñkhyas; एषा